

ฎีกาตัดสินเกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3486/2568

นาย พ.
เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
นางสาว น.

โจทก์
ผู้คัดค้าน
จำเลย

พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 56, มาตรา 63, มาตรา 77, มาตรา 81/1

การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 63 เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายของลูกหนี้ ให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายและให้ลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน คำสั่งของศาลดังกล่าวย่อมมีผลให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากภาวะล้มละลายและมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมดได้ต่อไป และมีผลผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ได้ ตามมาตรา 63 ประกอบมาตรา 56 โดยลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายตามที่ได้ตกลงไว้ในการประนอมหนี้ เมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายครบถ้วนตามคำขอประนอมหนี้แล้ว หนี้ส่วนที่ขาดตามที่เจ้าหนี้อื่นยื่นคำขอรับชำระไว้ ลูกหนี้อย่อมได้รับการปลดปล่อยไปด้วยผลของการประนอมหนี้ ส่วนการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1 เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วพ้นจากการล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย ซึ่งมีผลทำให้ลูกหนี้พ้นจากภาวะการเป็นบุคคลล้มละลาย หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันอาจขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่หนี้ที่กำหนดไว้ตามมาตรา 77 (1) และ (2) และกลับมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนที่จะได้มาภายหลังการปลดจากล้มละลายอีกครั้ง การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายตามมาตรา 63 และการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1 จึงมีความมุ่งหมายในการบังคับใช้แตกต่างกัน และเป็นคนละชั้นตอนกัน ประกอบกับบทบัญญัติในส่วนที่ 8 การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย มาตรา 63 มิได้บัญญัติห้ามไว้โดยชัดแจ้งว่า หากลูกหนี้ใกล้จะได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว ห้ามมิให้ยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย ทั้งนี้ได้จำกัดระยะเวลาในการยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายไว้ เมื่อจำเลยยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายต่อผู้คัดค้านขณะที่ยังไม่ได้รับการปลดจากล้มละลาย แม้จะกระทำก่อนที่จะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายเพียงหนึ่งวัน ก็มีข้อเหตุที่ผู้คัดค้านจะปฏิเสธไม่รับคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายของจำเลยได้ คำสั่งของผู้คัดค้านที่ไม่รับคำขอประนอมหนี้ของจำเลยจึงไม่ชอบ

คดีสืบเนื่องมาจากศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2560 และพิพากษาให้จำเลยล้มละลายเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2562 ต่อมาจำเลยได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2565

จำเลยยื่นคำร้อง ขอให้คืนคำสั่งกลับ แก่ไข หรือเพิกถอนคำสั่งผู้คัดค้าน โดยให้รับคำขอประนอมหนี้ฉบับลงวันที่ 11 มกราคม 2565 และดำเนินการเรียกประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้ดังกล่าว รวมทั้งให้ผู้คัดค้านดำเนินการพิจารณาคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ให้เสร็จโดยเร็วเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้และกองทรัพย์สินของลูกหนี้

ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้าน ขอให้ยกคำร้อง

ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งยกคำร้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

จำเลยอุทธรณ์ โดยได้รับอนุญาตจากศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ

ศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษพิพากษากลับ ให้เพิกถอนคำสั่งของผู้คัดค้านที่ไม่รับคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายของจำเลย ฉบับลงวันที่ 11 มกราคม 2565 และมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านรับคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายของจำเลยเพื่อดำเนินการต่อไป ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ

ผู้คัดค้านฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา

ศาลฎีกาแผนกคดีล้มละลายวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความมีโต้แย้งกันในชั้นนี้ฟังยุติได้ว่า วันที่ 11 มกราคม 2565 ก่อนวันปลดจากล้มละลาย 1 วัน จำเลยยื่นคำขอประนอมหนี้ ผู้คัดค้านไม่รับคำขอประนอมหนี้โดยเห็นว่าจำเลยจะได้รับการปลดจากล้มละลายก่อนที่จะมีการนำเสนอให้ที่ประชุมเจ้าหนี้พิจารณาคำขอประนอมหนี้ จำเลยจึงไม่อาจยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายได้

ปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของผู้คัดค้านมีว่า การที่ผู้คัดค้านไม่รับคำขอประนอมหนี้ของจำเลยชอบหรือไม่ เห็นว่า การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 63 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "เมื่อศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว ลูกหนี้จะเสนอคำขอประนอมหนี้ก็ได้ ในกรณีนี้ให้นำบทบัญญัติของส่วนที่ 6 การประนอมหนี้ก่อนล้มละลายในหมวด 1 กระบวนพิจารณาตั้งแต่ขอให้ล้มละลายจนถึงปลดจากล้มละลายมาใช้บังคับโดยอนุโลม..." และวรรคสาม บัญญัติว่า "ถ้าศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ศาลมีอำนาจสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายและสั่งให้ลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนหรือจะสั่งประการใดตามที่เห็นสมควรก็ได้" หมายความว่า เมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายของลูกหนี้ ให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายและให้ลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน คำสั่งของศาลดังกล่าวย่อมมีผลให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากภาวะล้มละลายและมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมดได้ต่อไป และการประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับและศาลเห็นชอบแล้วมีผลผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ได้ ตามมาตรา 63 ประกอบมาตรา 56 โดยลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายตามที่ได้ตกลงไว้ใน การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย เมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายครบถ้วนตามคำขอประนอมหนี้แล้ว หนี้ส่วนที่ขาดตามที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ ลูกหนี้อย่อมได้รับการปลดเปลื้องไปด้วยผลของการประนอมหนี้ ส่วนการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1 เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วพ้นจากการล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย ซึ่งมีผลทำให้ลูกหนี้พ้นจากภาวะการเป็นบุคคลล้มละลาย หลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันอาจขอรับชำระหนี้ได้ เว้นแต่หนี้ที่กำหนดไว้ตามมาตรา 77 (1) และ (2) และกลับมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนที่จะได้มาภายหลังการปลดจากล้มละลายอีกครั้ง การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายตามมาตรา 63 และการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1 จึงมีความมุ่งหมายในการบังคับใช้แตกต่างกันและเป็นคนละขั้นตอนกัน กล่าวคือ การขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายเป็นการขอจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน โดยลูกหนี้เสนอที่จะชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่เจ้าหนี้ทั้งหลายโดยอาจนำทรัพย์สินที่มีอยู่ในกองทรัพย์สินและหรือทรัพย์สินที่ได้มาภายหลังหลุดพ้นจากการล้มละลายมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ก็ได้ ซึ่งจะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้มากกว่ากรณีที่ลูกหนี้มีได้ยื่นคำขอประนอมหนี้ ทั้งลูกหนี้ยังมีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากหนี้ที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ ส่วนการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1 เป็นการปลดบุคคลธรรมดาจากการล้มละลายโดยผลของกฎหมายเมื่อบุคคลนั้นล้มละลายมาแล้วเป็นเวลา 3 ปี ซึ่งมีผลให้บุคคลดังกล่าวหลุดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายและหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา 77 เว้นแต่หนี้ที่เจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้แล้วที่ยังคงต้องรับผิดชอบชำระหนี้ดังกล่าวอยู่ ซึ่งการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายกรณีได้รับการปลดจากล้มละลายทำได้แต่โดยการนำทรัพย์สินเพียงเท่าที่มีอยู่ในกองทรัพย์สินมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายเท่านั้น ดังนี้ เมื่อการประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายตามมาตรา 63 และการปลดจากล้มละลายตามมาตรา 81/1 มีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้แตกต่างกันและเป็นคนละขั้นตอนกัน ประกอบกับบทบัญญัติในส่วนที่ 8 การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย มาตรา 63 มิได้บัญญัติห้ามไว้โดยชัดแจ้งว่า หากลูกหนี้ใกล้จะได้รับ

การปลดจากล้มละลายแล้ว ห้ามมิให้ยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังก่อล้มละลาย ทั้งนี้ได้จำกัดระยะเวลาในการยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังก่อล้มละลายไว้ และแม้ต่อมาลูกหนี้จะได้รับการปลดจากล้มละลายก่อนการพิจารณาคำขอประนอมหนี้แล้วเสร็จ ซึ่งถ้าศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ศาลไม่อาจมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายของลูกหนี้ได้ก็ตาม แต่พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 63 วรรคสาม ก็บัญญัติให้ศาลสั่งประการใดตามที่เห็นสมควรได้ด้วย เช่นนี้ หากศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้และมีคำสั่งให้ลูกหนี้กลับมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของตนย่อมมีผลให้ลูกหนี้มีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมดได้ต่อไป แตกต่างจากกรณีการปลดจากล้มละลายที่ลูกหนี้มีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของตนเฉพาะที่ได้มาภายหลังการปลดจากล้มละลายเท่านั้น ดังนี้ ถ้าศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ภายหลังจากลูกหนี้ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว ศาลย่อมมีคำสั่งให้ลูกหนี้มีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมดได้ต่อไป โดยไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายของลูกหนี้ก็ได้ เมื่อคดีนี้จำเลยยื่นคำขอประนอมหนี้ภายหลังก่อล้มละลายต่อผู้คัดค้านขณะที่ยังไม่ได้รับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย แม้จะกระทำก่อนที่จะได้รับการปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายเพียงหนึ่งวัน ก็มีเหตุที่ผู้คัดค้านจะปฏิเสธไม่รับคำขอประนอมหนี้ภายหลังก่อล้มละลายของจำเลยได้ คำสั่งของผู้คัดค้านที่ไม่รับคำขอประนอมหนี้ของจำเลยจึงไม่ชอบ ที่ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์คดีพิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ

(วิทยา พรหมประสิทธิ์-เผด็จ ชมพานิชย์-จักรี พงษ์ธา)

ศาลล้มละลายกลาง - นางอินทิรา ศิริวรกุล บิณฑริ
ศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์คดีพิเศษ - นายอดิศักดิ์ เทียนกริม

แหล่งที่มา กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

แผนก

หมายเลขคดีดำศาลฎีกา ล.21/2567

หมายเลขคดีดำศาลชั้นต้น

หมายเลขคดีแดงศาลชั้นต้น

หมายเหตุ